

Naslov originala:
THE PICTURE OF DORIAN GRAY
Oscar Wilde

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Glavni i odgovorni urednik:
Ivan Isailović

Izvršna urednica:
Tamara Sokić

Prevod:
David S. Pijade

Lektura:
Kontrast izdavaštvo

Dizajn korica:
Heath

Prelom:
Ivan Isailović

Štampa:
F.U.K. d.o.o. Beograd

Tiraž:
1000

Izdavač:
Kontrast izdavaštvo
Terazije 35, Beograd
info@kontrastizdavastvo.rs
kontrastizdavastvo.rs
www.glif.rs

OSKAR VAJLD

SLIKA
DORIJANA
GREJA

Preveo s engleskog
David S. Pijade

KONTRAST
Beograd, 2024.

Prvo poglavlje

Atelje je bio zasićen raskošnim mirisom ruža, i kada bi letnji povetarac zanjihao drveće u bašti, pojurio bi kroz otvorena vrata težak miris jorgovana ili nežniji miris crvenog gloaga.

Sa persijskog divana, na kojem je ležao i po svom običaju pušio cigaru za cigarom, lord Henri Voton mogao je upravo videti medene i medenobojne cvetove rakite, čije su grane treperile kao da jedva podnose teret tako razbuktale lepote. S vremena na vreme, preletale su ptice i bacale fantastične senke na duge zavese od tursorske svile, koje su pokrivale velike prozore. To je za trenutak proizvodilo japanski efekat i podsećalo lorda na bleđožute slikare u Tokiju, koji izvesnom umetnošću, koja je neminovno nepokretna, gledaju da izraze brzinu i pokret. Potmulo zujanje pčela, koje su vrvele u dugoj nepokošenoj travi ili jednoliko obletale oko zlatastih krunica zanoveta, kao da je činilo tišinu još nesnosnijom. Potmula vreva Londona brujala je kao dubok ton udaljenih orgulja.

U sredini sobe, na uzdignutim slikarskim nogarima, stajala je u prirodnoj veličini slika jednog neobično lepog mladića, a prema njoj, malo dalje, sedeo je sam umetnik, Bazil Holvard, čiji je iznenadni nestanak pre nekoliko godina izazvao opšte uzbuđenje i mnoga nagađanja.

Dok je umetnik gledao divni i primamljivi lik, koji je tako vešto bio izrazio, na licu kao da mu se zaustavi osmeh. Odjednom ustade, sklopi oči i pritište prstima očne kapke, kao da bi hteo da zadrži u svesti neki čudnovat san, iz kojega se bojao da se ne probudi.

– Ovo ti je najbolji rad, Bazile, najbolje što si do sada uradio – reče umorno lord Henri. – Njega moraš poslati pošto-poto

dogodine u Grosvenor. Akademija je isuviše prostrana i vulgarna. Kad god sam u nju ulazio, bilo je ili toliko sveta da nisam mogao videti slike, što je strašno, ili je bilo toliko slika da nisam mogao videti svet, što je još strašnije. Grosvenor je zaista jedino pogodno mesto.

– Uopšte ne mislim da je izlažem – odgovori slikar i zabaci glavu na svoj način, što je često izazivalo smeh kod njegovih drugova dok je bio sa njima na Oksfordu. – Ne, neću je nigde izložiti.

Lord Henri podiže obrve i pogleda ga začuđeno kroz plavičaste kolutove dima, koji su se tako čarobno vili iz njegove cigare, teško natopljene opijumom.

– Nigde da je ne izložiš? A što, dragi moj? Zbog čega? Kako ste čudni, vi slikari! Šta sve ne radite da dođete do lepog imena. A kada ga imate, izgleda da jedva čekate da ga se otresete. To je ludo od tebe, jer za čoveka postoji na zemlji samo jedno što bi bilo neprijatnije od toga da svet o njemu mnogo govori, a to je, da se o njemu uopšte ne govori. Slika, kao što je ova, sigurno bi te uzdigla nad svima mladim umetnicima u Engleskoj, dok bi se stari kidali od zavisti, ako su uopšte starci u stanju bilo šta da osete.

– Znam da ćeš me ismejati – odgovori Bazil – ali, ne mogu je izlagati. Isuviše sebe sam uneo u nju.

Lord Henri se ispruži na divanu i nasmeja.

– Znao sam; pa, ipak, to je sušta istina.

– Isuviše sebe si uneo u nju? Bazile, na časnu reč: nikad te nisam smatrao tako sujetnim. Iskreno, ne uspevam da nađem ni približnu sličnost između tebe, sa grubim crtama lica i kosom crnom k'o ugalj, i ovog mladog Adonisa, koji kao da je napravljen od ružinih latica i slonovače. Ne, dragi Bazile; ovo je Narcis, a ti... razume se, imaš izraz umnog čoveka i štošta drugo. Ali, lepota, prava lepota prestaje tamo gde se umno ispoljavanje počinje. Um je već po sebi nešto preterano, nešto što kvari harmoniju svačijeg lica. U trenutku kada čovek počinje da misli, on postaje ili sam nos, ili samo čelo ili drugo što je isto tako strašno.

Posmatraj samo ljude koji su se istakli u ma kojoj grani nauke. Kako su ružni! Razume se, jedini izuzetak čine crkveni oci. Ali, u crkvi se ništa i ne misli. Biskup i posle osamdesete godine propoveda isto, čemu su ga naučili kada mu je bilo osamnaest godina, i zato je sasvim prirodno što uvek izgleda blažen. Tvoj tajanstveni mladi prijatelj, čije mi ime još nisi rekao, a čiji me lik očarava, takođe ne misli nikada. U to sam uveren! On je neko lepuškasto stvorenje bez mozga, koje bi trebalo uvek imati pored sebe: zimi kada nema cveća, a leti kada nam je ma šta potrebno da osvežimo svoj duh. Dakle, Bazile, ne laskaj mi najmanje sebi jer ne ličiš na njega.

– Hari, ti me prosto ne razumeš – odgovori umetnik – Razume se da ne ličim na njega. To znam i sam. U stvari, rastužilo bi me kada bih ličio na njega. Nije potrebno da sležeš ramenima. Govorim istinu. Oko svega što se telesno i duhovno izdvaja i ističe, lebdi kao neka kob, kao što je ona što izgleda da prati nesigurne korake kraljeva kroz celu istoriju. Bolje je ne razlikovati se ni od koga. Ružni i glupi ljudi najbolje žive. Oni su u stanju da sede mirno i da blenu u igru. Oni, doduše, ne znaju za pobeđe, ali isto tako ne znaju ni za poraze. Žive kao što bi trebalo svi mi da živimo: bezbrižno, ravnodušno i spokojno. Oni ne čine nikome zla; ali, i ne primaju ga iz tuđih ruku. Hari, tvoj položaj i tvoje bogatstvo; moj um, kakav je da je; moja umetnost, vredela ili ne; lepi lik Dorijana Greja – za sve ove lepe darove bogova moramo svi da patimo, i to užasno da patimo.

– Dorijan Grej? Tako mu je ime? – zapita lord Henri i pođe ka Bazilu.

– Da, tako se zove. Nisam imao nameru da ti kažem.

– Zašto?

– O, to ti ne umem objasniti. Ali, kada ja nekoga bezgranično volim, nikada ne odajem njegovo ime. Izgleda mi da bih time odao jedan deo njegovog bića. Ja sam naučio da volim tajnu. Izgleda da je još to jedino u stanju da nam život našeg vremena

učini tajanstvenim i čudnim. I najobičnija stvar je puna lepote ako se samo sakrije. Kada napuštam varoš ja nikome ne kazujem kuda idem. Kada bih to učinio, lišio bih se sveg svog uživanja. Priznajem, to je samo luda navika; ali, ona ipak unosi mnogo romantike u naš život. Pretpostavljam da me zbog toga smatraš popriličnom budalom?

– Ni najmanje – odgovori lord Henri – ni najmanje, dragi Bazile. Izgleda da si zaboravio da sam ja oženjen. Brak ima tu draž da život obmane postaje i jednoj i drugoj strani neophodan. Ja ne znam nikad gde mi je žena, dok moja žena, opet, nikad ne zna šta ja radim. Kada smo zajedno, a to se kadšto dešava kada nas zajedno pozovu u društvo ili kada idemo vojvodi – onda pričamo jedno drugom najluđe priče, a uz to pravimo najozbiljnija lica. Tu se moja žena izvrsno razume... izgleda, mnogo više nego ja. Ona se nikad ne daje zbuniti, a ja uvek. Ali, kad me uhvati u klopku, ne podiže nikada graju. Neki put zaželim da to učini; onda me samo ismeje.

– Odvratno mi je da te slušam kako govoriš o svom bračnom životu, Hari – reče Bazil, pa se lagano uputi vratima koja su vodila u baštu. – Verujem da si uistinu vrlo dobar muž, samo te je stid od te vrline. Kako si čudan čovek! Nikada ne kažeš ništa što je moralno, a ne radiš nikada ništa zlo. Tvoj cinizam je samo poza.

– I biti prirodan je jednostavno poza, i to najgora poza za koju znam! – reče lord Henri i nasmeja se. Zatim mladi ljudi iziđoše u baštu i sedoše na dugačku klupu od bambusa, u hladu pod jednim velikim lovorovim žbunom. Niz glatko lišće klizili su sunčani zraci. U travi je treperio beli krasuljak.

Posle kratkog ćutanja, lord Henri izvadi časovnik.

– Moram da idem, Bazile – progundā on. – Ali, pre nego što budem pošao, moraš mi na svaki način odgovoriti na pitanje, koje sam ti malopre postavio.

– A to je? – upita slikar, ne podižući oči.

– Znaš već.

– Ne znam, Hari.

– Dobro, onda ću ti ja reći. Moraš da mi objasniš: zbog čega nećeš da izložiš sliku Dorijana Greja? Hoću da znam pravi razlog.

– Već sam ti ga kazao.

– Ne, nisi to učinio. Rekao si mi da je zbog toga što si u sliku uneo isvuviše samoga sebe. Ali to je detinjasto.

– Hari – reče Bazil Holvard, gledajući ga pravo u oči. – Svaki lik slikan sa osećanjem u stvari je lik umetnika, a ne modela koji mu pozira. Model je samo povod, slučaj. Slikar ne otkriva njega; pre će biti da na platnu slikar bojama otkriva sebe. Uzrok toga zašto neću da izložim ovu sliku jeste taj što strahujem da sam u njoj otkrio tajnu svoje duše.

Lord Henri se nasmeja.

– A ta tajna? – upita ga on.

– Pokušaću, da ti objasnim – reče Holvard, i na licu mu se ukaza izraz zbunjenosti.

– Bazile, sav sam se pretvorio u uho – odgovori mu prijatelj, i upravi pogled u njega.

– U stvari, Hari, nema šta da se priča – reče slikar. – Bojim se samo da nećeš razumeti. Možda mi čak nećeš ni verovati.

Lord Henri se nasmeja; potom se nagnu i otkide u travi cvet, pa stade da ga gleda. – Ja čak i ne sumnjam da ću te razumeti – odgovori on, ne skidajući pogled sa male zlatne krunice, okružene belim perima. – A što se verovanja tiče, u stanju sam da verujem u bilo šta, dokle god je neverovatno.

Vetar strese sa drveta nekoliko cvetova, i teški zvezdani bokori jorgovana zanjihase se na omorini. Pored zida poče da zriče popac, i kroz vazduh prolete, kao plavičast pramen, dugačak i tanak vodeni konjic i zaleprša svojim svrastim krilima. Lordu Henriju učini se da čuje kako kuca Bazilovo srce, te je bio radoznao što će to čuti.

– Bilo je prosto ovako – reče slikar posle kraćeg ćutanja. – Jednom, pre dva meseca, pozvala me je u goste ledi Brandon. Ti

dobro znaš da mi siroti umetnici moramo s vremena na vreme da se pojavljujemo u društvu, prosto samo zato da bismo pokazali svetu kako nismo divljaci. U svečanom odelu sa belom trakom oko vrata, kao što ti jednom reče, može svako, pa i berzar da zasluži ime obrazovana čoveka. Dakle, proveo sam tako oko deset minuta u ćaskanju sa nakinđurenim debelim otmenim udovicama i dosadnim academicima, kada osetih da me neko gleda. Okrenuh se upola i ugledah prvi put Dorijana Greja. Kada su nam se pogledi susreli, osetih da sam prebledeo. Obuze me čudnovato osećanje straha. Osetih da stojim pred čovekom čija je i sama pojava toliko očaravala da bi ona, kada bih samo dopustio, sasvim ovladala mojom prirodom, svom dušom mojom, čak i mojom umetnošću. A meni u životu nije nikada bio potreban nikakav uticaj spolja. I sam znaš, Hari, da sam od prirode samostalan. Oduvek sam bio svoj gospodar, il' sam bar bio dok nisam sreo Dorijana Greja. A potom... eto, ne znam kako da ti objasnim... obuze me neka slutnja da se nalazim pred strašnom krizom u svome životu. Imao sam to čudno osećanje, da mi je usud spremio odabrane radosti i odabrane bolove. Zgrozih se i podoh k vratima. Nije me savest na to gonila; to je bio samo nekakav kukavičluk. Drukčije ne tumačim svoj pokušaj da pobegnem.

– Savest i kukavičluk u stvari su jedno isto. Savest je samo tržišno ime za istu firmu, ništa drugo.

– Ne verujem u to, Hari, a, mislim, ni ti isto tako. Uostalom, kakve god da su bile moje pobude – možda je to bio ponos jer sam oduvek bio veoma ponosit – tačno je da sam hteo da izađem. Tu, na vratima, sukobih se sa ledi Brandon. „Ta, nećete, valjda, tako rano pobeći gospodine Holvarde?” podviknu ona. Tebi je već poznat njen kreštavi glas.

– O, da, gospođa je pravi paun, samo što nema njegovu lepotu – reče lord Henri otkidajući krasuljku pera svojim dugim nervoznim prstima.

– Nisam bio u stanju da je se otremem. Vukla me je pred visoke članove kraljevskog doma, pred druga lica sa ordenima i podvezama i pred starije dame sa grdanim dijademama i nosevima kao u papagaja. Predstavljala me je kao svog najboljeg prijatelja, mada smo se pre toga videli samo jedanput; ali, ona beše uvertela sebi u glavu da me mora učiniti najslavnijom ličnošću. Čini mi se da je baš onda neka od mojih slika imala velikog uspeha, ili su bar tako pričali večernji listovi, a to je u devetnaestom veku merilo besmrtnosti! Odjednom, nadoh se pred mladićem čija me pojava beše toliko uzbudila. Bili smo tako blizu da smo se gotovo dodirivali. Naši se pogledi ponovo susretoše. Bilo je to veoma nepromišljeno s moje strane; ali, ipak, umolih leđi Brandon da me predstavi. Ko zna, možda i nije bilo nepromišljeno! Prosto se nije dalo izbeći. Mi bismo zapodenuli razgovor i bez ikakvog predstavljanja, u to sam uveren. To mi je i Dorijan docnije rekao. I on je imao isto osećanje: da nam je bilo suđeno da se upoznamo.

– A kako je leđi Brandon opisala tog divnog mladića? – upita ga prijatelj. – Znam, da ona rado daje brz *précis* o svakom svom gostu. Sećam se da me je jednom predstavila nekom odvratnom rumenom starom gospodinu, koji je bio od glave do pete pokriven ordenjem i lentama, i pri tom mi krešala na uho tragičnim šapatom, da je svako u sobi morao jasno čuti, neke zapanjujuće stvari. Jednostavno sam pobegao. Volim da nađem ljude za sebe. Međutim, leđi Brandon postupa sa svojim gostima kao aukcionar sa svojom robom. Ona ili opisuje sve njihove osobine i navike, ili kaže sve o njima osim onoga što bi čovek najradije da dozna.

– Jadna leđi Brandon! Hari, ti si suviše nemilosrdan – reče Holvard rasejano.

– Dragi moj, ona je imala nameru da stvori salon, a uspela je samo da otvori restoran. Kako mogu da joj se divim? Nego, kaži mi, šta ti je rekla o gospodinu Dorijanu Greju?

– Otprilike ovo: „Prekrasan mladić! Njegova jadna majka i ja bile smo nerazdvojne. Potpuno sam smetnula s uma čime se

zanima... bojim se da ne radi ništa... ah! Da, svira klavir... ili violinu; je li tako, gospodine Greje?" Obojica smo morali da se nasmejemo, i toga trenutka postali smo prijatelji.

– Na svaki način, smejanje nije za prijateljstvo najgori početak; ali, nesumnjivo je njegov najbolji svršetak – reče mladi lord i uzabra drugi krasuljak.

Holvard mahnu glavom.

– Hari, ti nemaš pojma šta je prijateljstvo – progundā on; a još manje znaš šta je neprijateljstvo. Ti voliš sav svet, to jest prema svima si podjednako ravnodušan.

– Kako si nepravedan! – viknu lord Henri, pa zaturi šešir i pogleda gore u oblaciće, što su kao zamršena povjesma sjajne bele svile bludeli nebom, koje je imalo boju tirkiza.

– Da, strašno nepravedan. Ja pravim veliku razliku među ljudima. Prijatelje biram prema njihovom dobrom izgledu, poznanike prema dobrom karakteru, a neprijatelje prema njihovom dobrom razumu. Naročito oprezan treba da bude čovek kad bira sebi neprijatelja. Među onima, koje sam ja stekao, nije nijedan bio glup. Svi oni raspolažu izvesnom duhovnom moći, stoga me svi cene. Nije li to veoma sujetno od mene? Čini mi se da jeste malo.

– I ja mislim, Hari. Prema tvojoj podeli, dakle, mogu ti biti samo poznanik.

– Dragi moj stari Bazile, ti si mi mnogo više nego poznanik.

– Ali... i mnogo manje nego prijatelj; verovatno: neka vrsta brata?

– O, brat! Šta me se braća tiču! Najstariji od njih ne misli da umre, a izgleda mi da ni mlađa ne misle isto tako.

– Hari! – viknu Holvard i nabra čelo.

– Dragi mladiću moj, ja ne kažem to sasvim ozbiljno. Samo, sebi ne mogu da pomognem. Ja prezirem svoju rodbinu. Slutim da to dolazi otud što nema čoveka koji je u stanju da snosi drugoga sa istim manama kakve su u nj. Ja potpuno poimam gnev engleske demokratije prema onome što oni nazivaju porokom

viših staleža. Mase osećaju da bi trebalo samo one da polažu pravo na pijanstvo, glupost i nemoral, i da svaki od nas, koji bi otkrio kod sebe te poroke, krnji njihovo pravo. Za vreme bračne parnice jadnoga Sadarka njeno je negodovanje bilo odista prekrasno! Pa, ipak, mogao bih da tvrdim: da ni deset od sto proletarijata ne živi urednim životom.

– Hari, ja se ne slažem s tobom, a uveren sam da ni ti u to ne veruješ.

– Lord Henri se pogladi po smeđoj šiljatoj bradi i stade udarati svojom tankom palicom od abonosa po vrhu svoje elegantne cipele.

– Koliko si ti Englez, Bazile! Eto, već po drugi put praviš istu primedbu. Kad pred pravog Engleza iznosimo ma kakvu ideju (što je već velika smelost), njemu nikada ne pada na um da presuđuje je li ona istinita ili lažna. Od važnosti je za njega samo ovo: da li onaj drugi sam u nju veruje. Ali vrednost jedne ideje nema ničeg zajedničkog sa iskrenošću onoga koji je zastupa. U istini, vrlo verovatno je da će ideja biti utoliko čistija, ukoliko je čovek neiskreniji, jer tada ideja ne bi bila obojena njegovim potrebama i željama, ni njegovim predrasudama. No nije mi namera da se s tobom prepirem o politici, sociologiji ili metafizici. Ja više volim ljude nego principe, a najviše ljude bez principa. Pričaj mi nešto više o Dorijanu Greju. Vidaš li ga često?

– Svakog dana. Bio bih nesrećan kada ga ne bih video. Za mene je on nasušna potreba.

– Veoma neobično! Mislio sam da se ti brineš samo o svojoj umetnosti.

– Za mene sada Dorijan Grej predstavlja svu moju umetnost – reče slikar ozbiljno. – Hari, kadšto pomišljam kako u svetskoj istoriji postoje samo dva važna perioda. Prvi je: pojava nekog novog sredstva u umetnosti; a drugi je: pojava nove umetničke ličnosti. Ono što je bio pronalazak masnih boja za mletačko slikarstvo, bio je lik Antinoja za poznju grčku skulpturu, a to će jednoga dana

biti za mene i lik Dorijana Greja. Ne što po njemu slikam, crtam i skiciram. Razume se, da sam to radio. Nego, on je za mene mnogo više od modela koji mi pozira. Neću time da kažem kako sam nezadovoljan onim što sam po njemu načinio, ili da mu je lepota takva da umetnost uopšte ne može da je izrazi. Ne postoji ništa što umetnost ne bi bila u stanju da izrazi; a ja znam da je sve što sam uradio, od kako sam upoznao Dorijana Greja, dobro, da je to najbolji rad u mom životu. Ali začudio bih se kada bi me razumeo. Što je najčudnije, njegova pojava probudila je u meni neku novu vrstu umetnosti, neki sasvim nov oblik stila. Ja posmatram stvari drukčije, i drukčije sudim o njima. Sada životu mogu da dajem oblik koji mi je dotle bio skriven. „San o obliku u danima razmišljanja” – ko je to beše rekao? Zaboravio sam; e to je meni Dorijan Grej. Samo vidljivo prisustvo toga mladića, koji je još skoro dečak – tako mi izgleda, mada je inače prešao dvadesetu – samo vidljivo prisustvo njegovo!... Ah, ne verujem da možeš predstaviti sebi šta je to! I ne znajući, on je za mene postao lineament nove škole, jedne škole kojoj je smer da spoji svu strast romantičnog duha sa savršenstvom grčkog duha. Harmonija duše i tela – koliko je to! U našem bezumlju mi smo to dvoje razdvojili i pronašli realizam, koji je šupalj. Hari, kada bi samo znao šta je meni Dorijan Grej. Sećaš li se predela, za koji mi je Agnju bio ponudio tako veliku nagradu, i od kojega nisam hteo da se odvojim? On je jedan od mojih najboljih slika. Zašto? Zato što je pored mene sedeo Dorijan Grej dok sam ja radio. Nekakav tanani uticaj prelazio je sa njege na mene, i tada sam prvi put u svome životu video u prostom šumskom predelu čudo, koje sam uvek tražio i nikada nalazio.

– Bazile, to je nešto izvanredno! Moram videti Dorijana Greja.

Holvard ustade i poče da šeta gore-dole po bašti. Posle nekog vremena vrati se i reče:

– Hari, za mene je Dorijan Grej samo umetnički motiv. Ti sam, može biti, nećeš videti ništa u njemu; ja vidim u njemu sve. On najviše postoji u mojim radovima onda kad u njima ništa ne

podseća na njega. Kao što rekoh, on je samo podstrek za novi stil. Taj stil ja nalazim u pokretima pojedinih linija, u lepoti i nežnim tonovima nekih boja. Eto, to je, a to je sve.

– Zašto onda nećeš da izlažeš njegovu sliku? – upita lord Henri.

– Zato, što sam i nehotice uneo u ovu sliku izvestan izraz svega tog čudnovatog umetničkog idolopoklonstva, o kojem njemu nikad nisam hteo da govorim. Ali svet bi to mogao da pogodi; a ja neću da otkrijem svoju dušu običnim ispitivačkim pogledima. Nikada ne sme doći moje srce pod njihov mikroskop. Isuviše je mnogo od mene u toj slici, Hari, suviše mnogo!...

– Pesnici nisu tako skrupulozni. Oni znaju od kakve je koristi strast za objavljivanjem. U današnje vreme jedno skrhanu srce doživi više izdanja.

– Zato ih ja mrzim – viknu Holvard. – Umetnik treba da stvara lepe stvari, ali ne bi trebalo da unosi u njih ništa lično. Mi živimo danas u vremenu kada ljudi u umetnosti gledaju neku vrstu autobiografije. Izgubili smo smisao za apsolutno lepo. Jednoga ću dana pokazati svetu šta je lepota, i baš zbog toga ne sme svet nikada videti moju sliku Dorijana Greja.

– Mislim da nisi u pravu, Bazile; ali, neću da se prepirem s tobom. Samo siroti duhovi vole prepirku. Reci mi, voli li te mnogo Dorijan Grej.

Slikar se zamisli.

– Da, voli me – odgovori on posle kratkog ćutanja – znam da me voli. Razume se da mu silno laskam. Imam čudno zadovoljstvo da mu govorim o stvarima za koje znam da će mi docnije biti žao što sam ih izgovorio. Obično je on ljubazan prema meni, i tako sedimo u ateljeu i ćaskamo o hiljadu raznolija. Katkad je strašno prazan i izgleda kao da uživa u tome da mi zadaje bol. Onda, Hari, osetim, da sam svu svoju dušu poverio čoveku, koji sa njom postupa kao sa cvetom koji treba pridenuti na kaput, kao sa malom dekoracijom, koja je tu da polaska njegovoj sujeti, kao da je ukras za letnji dan...

– Bazile, leti su ponekad dani beskrajno dugi – odgovori lord Henri. – Možda ćeš se ti umoriti pre nego on. Žalosno je kada čovek na to pomisli; ali, nema sumnje da genije duže živi od lepote. To objašnjava činjenica što se svi toliko mučimo da se što više naključamo obrazovanjem. U divljoj borbi za opstanak tražimo svi nešto što će trajati, i tako punim duh svoj činjenicama i tricama, u ludoj nadi da ćemo sačuvati svoje mesto. Čovek koji bi o svemu bio dobro obavešten – ideal je našeg vremena. A duh takvog čoveka je nešto strašno. On je kao antikvarnica puna prašine i čudovišta svih vrsta, gde je svaka stvar dobila veću cenu od one koju stvarno ima. Jednoga dana bacićeš pogled na svoga mladoga prijatelja, i on će ti se učiniti nešto precrtan, ili ti se neće dopasti ton njegove boje ili drugo što. U svome srcu gorko ćeš ga prekoreti i bićeš duboko uveren da se on veoma loše ponaša prema tebi. A drugi put, kad te poseti, bićeš prema njemu sasvim hladan i ravnodušan. To što si mi ispričao u potpunosti je pesma, pesma o umetnosti, da je tako nazovem. Najgore je pri tom preživeti pesmu, koja nas na kraju krajeva ostavlja tako nepesnički raspoložene.

– Hari, ne govori tako. Dok god budem živ, živeće u meni i lik Dorijana Greja. Ti nisi u stanju da saosećaš sa mnom. Prečesto se menjaš.

– Ah, dragi moj Bazile, baš zato i hoću da saosećam. Oni koji su verni poznaju samo trivijalnu stranu ljubavi; tek neverni poznaju tragedije ljubavi. – I lord Henri zapali palidrvce o jednu skupu srebrnu kutiju, pa, zadovoljna lica i pun samopouzdanja, kao da je čitav svet sabio u jednu rečenicu, zapali cigaru. U lišću bršljana, koje se presijavalo kao da je prevučeno zelenim lakom, čuo se žagor i cvrkut vrabaca, a po travi, kao laste jurile su plave senke oblaka. Kako je prijatno bilo u bašti! I kako su divna bila osećanja drugih ljudi! – Mnogo, mnogo divnija nego njihove misli, činilo mu se. Vlastita duša čoveka i strasti njegovih prijatelja – to je bilo primamljivo u životu. U tihom zadovoljstvu slikao je

sebi dosadan doručak, koji je izgubio, jer je proveo tako dugo u društvu sa Bazilom Holvardom. Da je posetio svoju tetku, izvesno bi kod nje zatekao lorda Gudbodija, i ceo razgovor vodio bi se oko ishrane sirotinje i potrebe da se podignu uzorni radnički domovi. Raznovrsni bi ljudi uznosili baš one vrline, koje su zanemarivali u svome životu. Bogataš bi govorio o vrednosti štednje, a lenjivac bi branio dostojanstvo rada. Bilo je prekrasno što je sve to izbegao. Dok je mislio na tetku, pade mu nešto na um. Okrete se Holvardu i reče: – Dragi moj, sada sam se setio.

– Čega si se setio, Hari?

– Gde sam čuo ime Dorijana Greja.

– Gde – upita Holvard, a na čelu mu se ukazaše tanke bore.

– Ne gledaj me tako zlovoljno, Bazile. To je bilo kod moje tetke, ledi Agate. Ona mi je pričala da je pronašla jednog prekrasnog mladića, koji je hteo da joj pomaže u Ist Endu; ime mu je Dorijan Grej. Doduše, moram priznati da mi nije nikada rekla da je lep. Žene nemaju nikakvog smisla za lepotu, bar ga nemaju dobre žene. Rekla mi je da je veoma ozbiljan i da ima plemenitu dušu. I ja već zamislih kakvo strašno pegavo stvorenje sa naočarima i dugom kosom, kako se klati na dugim nogama. Voleo bih da sam znao da je on tvoj prijatelj.

– Radujem se što nisi znao.

– Zašto?

– Ne želim da ga poznaješ.

– Nećeš da ga upoznam?...

– Ne.

– Gospodin Dorijan Grej je u ateljeu – reče sluga, koji beše izašao u baštu.

– Sada moraš da me predstaviš! – viknu lord Henri, smejući se.

Slikar se okrete služi, koji je stajao na suncu, žmireći. – Par-kere, umolite gospodina Greja da pričeka; eto mene za koji čas.

Sluga se pokloni i uđe u kuću. Sad umetnik pogleda lorda Henrija.

– Dorijan Grej je moj najmiliji prijatelj – reče on. Njegova je duša prosta i plemenita. Tvoja je tetka imala potpuno pravo. Ne-moj ga kvariti! Ne pokušavaj da utičeš na njega! Tvoj bi uticaj bio zao. Svet je širok i krije mnoge neobične ljude. Ne lišavaj me jedinoga čoveka koji mojoj umetnosti daje svu čar, što je ima: moj život kao umetnika zavisi od njega! Hari, pomišljaj na to, da imam vere u tebe.

On je govorio veoma polako, izgledalo je kao da mu se reči otkidaju i protiv njegove volje.

– Kakve gluposti govoriš – reče lord Henri, smešeći se, pa ga uze pod ruku i povede ga u kuću skoro na silu.